

วัฒนธรรมทางการเมืองของชนชั้นกลางในจังหวัดชลบุรี: กรณีศึกษากลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น

จิตรา สมบัติรัตนานันท์

คุยฎิพนธนี้เป็นส่วนหนึ่ของการศึษาตามหลักสูตรปริญญาคุษฎิบัณฑิต

สาขาวิชาไทยศึษา

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

มกราคม 2557

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการควบคุมคุณนิพนธ์และคณะกรรมการสอบคุณนิพนธ์ ได้พิจารณา
คุณนิพนธ์ของ จิตรา สมบัติรัตนานันท์ จบนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาไทยศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมคุณนิพนธ์

(ดร. โอฟาร์ ถิ่นบางเตียว)

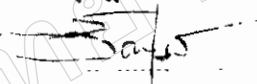
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

(ดร. ศักดินา บุญเปี่ยม)

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

คณะกรรมการสอบคุณนิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชัยวัฒน์ ประดิษฐ์ศิลป์)

ประธาน

(ดร. โอฟาร์ ถิ่นบางเตียว)

กรรมการ

(ดร. ศักดินา บุญเปี่ยม)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุเนตร สุวรรณละออง)

กรรมการ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ อนุมัติให้รับคุณนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการ
การศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาไทยศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพา

(ดร. บุญรอด บุญเกิด)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

วันที่ 15 เดือน พฤษภาคม

พ.ศ. 2557

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์ ระดับบัณฑิตศึกษา
จากสถาบันพระปกเกล้า
ปีการศึกษา 2555

ประกาศคุณูปการ

คุณภินิพจน์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจาก ดร. โอฟาร ถิ่นบางเตียว อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ดร. ศักคินา บุญเปี่ยม อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางที่ถูกต้อง ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความละเอียดถี่ถ้วนและเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ษัณยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ ประธานคณะกรรมการสอบปากเปล่า และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุเนตร สุวรรณละออง กรรมการสอบปากเปล่า ที่กรุณาให้โอกาส ให้คำแนะนำ และความรู้ ให้คำปรึกษาในการปรับปรุงแก้ไขคุณภินิพจน์นี้ให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้นและผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบ รวมทั้งให้คำแนะนำแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้มีคุณภาพ ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยทำให้คุณภินิพจน์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

เนื่องจากงานวิจัยครั้งนี้ส่วนหนึ่งได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยของสถาบันพระปกเกล้า จึงขอขอบพระคุณ สถาบันพระปกเกล้ามา ณ ที่นี้ด้วย

ขอขอบพระคุณนักการเมืองท้องถิ่นทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกต่าง ๆ จนคุณภินิพจน์ฉบับนี้สำเร็จไปได้ด้วยดี

และที่สำคัญที่สุดขอขอบพระคุณ คุณพ่อที่มีอายุอยู่ถึงวันที่ลูกสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาเอก คุณแม่ผู้อยู่เบื้องหลังความสำเร็จของลูกตลอดมา ญาติพี่น้องทุก ๆ ท่าน ที่คอยให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจอันดียิ่งให้แก่ผู้วิจัย

คุณค่าและประโยชน์ของคุณภินิพจน์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูคุณเวทิตาแด่ บพทรี บุรพจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบัน ที่ทำให้ข้าพเจ้าเป็นผู้มีการศึกษาและประสบความสำเร็จมาจนตราบนานเท่านานนี้

จิตรา สมบัติรัตนนันท์

53810266: สาขาวิชา: ไทยศึกษา; ปรด. (ไทยศึกษา)

คำสำคัญ: วัฒนธรรมทางการเมือง/ชนชั้นกลาง/นักการเมืองท้องถิ่น/ชลบุรี

จิตรรา สมบัติรัตนานันท์: วัฒนธรรมทางการเมืองของชนชั้นกลางในจังหวัดชลบุรี:

กรณีศึกษากลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น (POLITICAL CULTURE OF MIDDLE CLASS IN CHON BURI PROVINCE: A CASE STUDY OF GROUP OF LOCAL POLITICIANS)

คณะกรรมการควบคุมคุณภาพนิพนธ์: โอฟาร ถิ่นบางเตียว, ปร.ค., ศักดินา บุญเปี่ยม, วท.ค., 312 หน้า. ปี พ.ศ. 2557.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการก่อรูป และพัฒนาการของชนชั้นกลางในกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น รวมถึงการก่อรูป พลวัต ปัจจัย และเงื่อนไขเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองของชนชั้นกลางในกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรี วิธีการศึกษาจะใช้การวิจัยเชิงคุณภาพแนวประวัติศาสตร์โดยใช้การวิจัยเอกสาร และการสัมภาษณ์ ผลการศึกษาพบว่าการก่อรูปและพัฒนาการของกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรีเป็นส่วนหนึ่งที่อยู่ในกระบวนการทางประวัติศาสตร์ของการก่อรูปและขยายตัวของชนชั้นกลางในจังหวัดชลบุรีวัฒนธรรมทางการเมืองของกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรีเป็นวัฒนธรรมแบบทุนนิยมเชิงอุปถัมภ์ กล่าวคือ เป็นระบบความคิดความเชื่อที่มองพื้นที่สาธารณะทางการเมืองเป็นพื้นที่สำหรับการสะสมทุนโดยการเข้าไปมีอำนาจทางการเมืองจะใช้ระบบอุปถัมภ์ผ่านกระบวนการเลือกตั้ง วัฒนธรรมทางการเมืองของกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น เป็นผลลึกลายทางประวัติศาสตร์มาจากวัฒนธรรมทางการเมืองของชนชั้นกลางที่มีการก่อรูปมาตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องคือ อุดมการณ์สะสมทุนบนฐานระบบเครือญาติของชาวจีนอพยพ และระบบไพร่ในช่วงต้นรัตนโกสินทร์ วัฒนธรรมทางการเมืองดังกล่าวมีพลวัตจากสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นไปสู่ยุคปฏิรูปการปกครองหลังสนธิสัญญาเบาว์ริง หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 และหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 มาจนถึงปัจจุบันนี้เกิดจากกระบวนการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม โดยมีปัจจัยและเงื่อนไขที่มีผลต่อการผลิตซ้ำคือ การเปลี่ยนระบอบการเมืองและเงื่อนไขเสริมทางเศรษฐกิจและ/หรือทางการเมืองในแต่ละยุค

53810266: MAJOR: THAI STUDIES; Ph.D. (THAI STUDIES)

KEYWORDS: POLITICAL CULTURE/ MIDDLE CLASS/ GROUP OF LOCAL
POLITICIANS

JITTRA SOMBATRATTANANUN: POLITICAL CULTURE OF MIDDLE CLASS
IN CHON BURI PROVINCE: A CASE STUDY OF GROUP OF LOCAL POLITICIANS.

ADVISORY COMMITTEE: OLARN THINBANGTIEO, Ph.D, SAKDINA BOONPIEM,
D.SC., 312 P. 2014.

The Objectives of this research were to study formation and development of group local politicians in Chonburi Province as well as to study formation, dynamics, factors and conditions concerning political culture of the politicians. This research used historical qualitative methodology by documentary research and interview. The finding was that formation and development of the politicians in Chonburi Province was product of historical process of formation and expansion of the middle class. The political culture was belief system which That was considered political public sphere as capital accumulation sphere through patronage system in election process. The political culture was historical unfolding of the middle class 's political culture which was formed since the early Ratanakosin Era. The factors affecting political culture of the middle class were sino kinship based accumulation oriented ideology and Phrai system. The factors affecting dynamos of the political culture was political regime change from absolutism, bureaucratic polity to nowadays electionalism.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหาวิจัย	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	11
ขอบเขตของการวิจัย	11
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	11
นิยามศัพท์ในการวิจัย	11
การนำเสนอผลการศึกษา	13
2 การสำรวจองค์ความรู้	15
แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองของไทย	15
แนวคิดเกี่ยวกับชนชั้นกลาง	39
เอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	57
3 วิธีการศึกษา	63
การเก็บรวบรวมข้อมูล	63
การตรวจสอบข้อมูล	65
การวิเคราะห์ข้อมูล	66
4 การก่อรูปชนชั้นกลางและวัฒนธรรมทางการเมืองของของชาวจีนอพยพ	
ในจังหวัดชลบุรีช่วงคันรันตุน โกสินทร์	67
การตั้งถิ่นฐานของชาวจีนอพยพในจังหวัดชลบุรี	67
วัฒนธรรมแบบทุนนิยมของชาวจีนอพยพ	75
การก่อรูปชนชั้นกลางในการผลิตเพื่อขายของกลุ่มชาวจีนอพยพในจังหวัดชลบุรี	86

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การก่อรูปวัฒนธรรมทางการเมืองแบบทุนนิยมเชิงอุปถัมภ์ในสมัยรัตนโกสินทร์ ตอนต้น	102
สรุปท้ายบท	121
5 การขยายตัวของชนชั้นกลางและวัฒนธรรมทางการเมืองแบบทุนนิยมเชิงอุปถัมภ์ ภายใต้ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ในจังหวัดชลบุรี	123
การขยายตัวของชนชั้นกลางในจังหวัดชลบุรี	123
ปัจจัยและเงื่อนไขการผลิตซ้ำของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบทุนนิยม เชิงอุปถัมภ์ภายใต้ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ในจังหวัดชลบุรี	1
สรุปท้ายบท	171
6 การก่อรูปของกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นและวัฒนธรรมทางการเมืองแบบทุนนิยม เชิงอุปถัมภ์ภายใต้ระบอบอำมาตยาธิปไตยในจังหวัดชลบุรี	173
การก่อรูปของกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรี	173
ปัจจัยและเงื่อนไขการผลิตซ้ำของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบทุนนิยม เชิงอุปถัมภ์ภายใต้ระบอบอำมาตยาธิปไตยในจังหวัดชลบุรี	196
สรุปท้ายบท	208
7 การขยายตัวของกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นและวัฒนธรรมทางการเมืองแบบทุนนิยม เชิงอุปถัมภ์ภายใต้ระบอบเลือกตั้งในจังหวัดชลบุรี	210
การขยายตัวของกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรี	210
ปัจจัยและเงื่อนไขการผลิตซ้ำของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบทุนนิยม เชิงอุปถัมภ์ภายใต้ระบอบเลือกตั้งในจังหวัดชลบุรี	234
สรุปท้ายบท	261
8 สรุปวิเคราะห์และอภิปรายผล	264
สรุปผลการศึกษา	264
การอภิปรายผลการศึกษา	273
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	278
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	279

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม	281
ภาคผนวก.....	301
ภาคผนวก ก	302
ภาคผนวก ข	309
ประวัติย่อของผู้วิจัย	312

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 การแบ่งอาณาเขตระหว่างบริเวณปริมณฑลส่วนตัว ปริมณฑลสาธารณะ และปริมณฑลผู้ปกครอง.....	19
2 จำนวนชาวจีนในหัวเมืองชายฝั่งทะเลตะวันออกในปี พ.ศ. 2392.....	69
3 ศาลเจ้าในจังหวัดชลบุรี.....	78
4 การเปรียบเทียบจำนวนไร้อ้อยในจังหวัดชลบุรีกับจำนวนไร้อ้อยทั่วพระราชอาณาจักรในปี พ.ศ. 2450-2467.....	132
5 จำนวนเนื้อที่นาในจังหวัดชลบุรีตั้งแต่ปี 2460-2464.....	140
6 บัญชีรายชื่อพวกอั้งยี่ที่จับได้มีหลักฐานและ ได้ยื่นฟ้องต่อศาลแล้ว.....	163
7 รายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2476-2554 จังหวัดชลบุรี.....	212
8 รายชื่อนายกเทศมนตรีที่อยู่ในการอุปถัมภ์ของนายสมชาย คุณปลื้ม (กำนันเป๊าะ) ช่วงปี พ.ศ. 2547.....	230
9 รายชื่อนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่อยู่ในการอุปถัมภ์ของนายสมชาย คุณปลื้ม (กำนันเป๊าะ) ช่วงปี พ.ศ. 2547.....	231
10 รายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรีที่นายสมชาย คุณปลื้ม (กำนันเป๊าะ) ให้การสนับสนุนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2512-2522.....	242
11 รายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรีที่นายสมชาย คุณปลื้ม (กำนันเป๊าะ) ให้การสนับสนุนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2526-2535.....	246
12 การเปรียบเทียบอุปถัมภ์แบบดั้งเดิมในรุ่นพ่อและแบบสมัยใหม่ในรุ่นลูกในจังหวัดชลบุรี	255
13 รายชื่อและพรรคการเมืองที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ปี พ.ศ. 2554	260

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 การอุปถัมภ์ภายใต้การนำของนายสมชาย คุณปลื้ม (กำนันเป่าะ).....	252
2 ทฤษฎีติดพื้นที่ (Grounded theory).....	272

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University